

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -1' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. 1' any.

Any VII

Barcelona 28 Juny de 1913

PERTENECER A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEU BARCELONÉS
Núm. 295

SUMARI

Lligams d'amor

Lligams d'amor, per JOSEP LLEONART.

**Per «Catalunya».- D'Excursió dia-
lectal**, per P. BARNILS.

**De la terra. - (Cap-al-tart-El bany
- Present de l'avi - La intrusa)**,
per JAUME BOFILL I MATAS.

Donya Juanita, (Acabament), per GA-
BRIEL MAURA I MONTANER.

La dignitat literaria, Conferència do-
nada per En Josep Carner a la Joventut
Nacionalista el dia 2 juny.

De la premsa

**La crisi constitucional. - Solució
proposada per en Maura. - El
Rei i la solució: el Parlament**,
per ENRIC PRAT DE LA RIBA.

Mes sobre l'alegria, per ALBERT SANS.

De la moralitat del cinema, pel
DR. HUTTERMANN.

Informació

**Museum, revista d'art. - El Curs
i el Congrés de Budapest.**

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar
Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Sento que teniu raó, amics. La meva mida per les teories és el descobrir-les vives adins meu mateix en alguna forta inclinació. I per això dic que sento que teniu raó.

Darrerament, alguns de vosaltres, aplicant-ho a l'art i a les vocacions, coincidíreu en la bella teoria que l'avi es retroba en el nét i s'hi millora, que el nét ve a ésser el laboratori depurador de virtuts i forces de l'avi i del pare, i així progressivament de generació en generació (noble estímulo, si no sempre una llei natural); que l'art d'avui no pot humanament desentendre's de la tradició, però que tampoc cal ressucitar formes d'art, filles naturals d'una època i país determinats, en altres temps i terres, perquè seria fer obra morta; i, així mateix, que l'artista no pot despariar-se ni de la raça ni de la terra que el volta, car si dona formes noves a la natura, ell primerament degué subjectar-se a les circumstancies físiques i geogràfiques de la terra i a ço que demana la gent que hi viu; que utilitat i art no s'han de mirar ja com a contradictoris; ans bé condició l'una de l'altre, i d'aquí que cap ofici no siga menyspreable ni cap genialitat indispensable.

Aquesta devoció al tradicional, a l'humil i regional, aquest sentiment confortant de correspondència que heu teoritzat, amics, qui sab si és una natural represa del dictat fa alguns anys patrocinat aquí de que cal caminar a la grandesa pels camins de la docilitat i la normalitat, i que serà més universal qui més enfonzi les rael's en un troç de terra propia; qui sab si és una extensió de ideals polítics, que, per escalf (aquest escalf que'ns aguanta entre dolors i treu una renaixença de cada crisi) s'han filtrat fins a les capes de la estètica i de la biologia... El fet és que les vostres teories, amics, ens fan sentir més associats del sol i banyats de la rosada que guareixen del concepte partidista de la

societat que en mig de recels i amargors adés sembla voler erigir en rei el picapedrer per ésser el seu un treball manual (qualificació ben discutible) i, adés, esgarría l'intel·lectual a creure's que és més de Deu que l'altra gent, i a desarrelar-se.

I ara, amics, us dic que a l'entrar en mí hi sento viure la raó de les vostres teories. Surto als camps i tinc de reconeixem tant afillat amb ells que arribo a pensar si serien l'element adequat al meu ésser més i tot que la ciutat. ¿I no seria això que els meus nervis i sentits remembren el càvec que empunyà el meu avi i la vida que passà submergit de sol a sol en la vista i la flaire, la remor i la llum dels camps, i que el meu pare nodrí en ells la seva adolescència abans de partir cap a les ciutats per a fer un dia el seu mercat dels nobles metalls i de les pedres brilladores, i que les meves avies tingueren un origen rural?

¿Es per les qualitats físiques i de bellesa que ella té en sí que sento per aqueixa terra una poderosa inclinació, o bé que per dolça constancia hereditaria hi han ocultes dins ma propia carn altres raons actives que'm fan inseparable d'ella? ¿I no és això la patria?

¿I si l'altre avi meu fou primerament obrer manual i acabà patró d'una fàbrica per son esforç, i si trobo en el registre dels meus oncles i cosins el clergue i el pensador, com podria humanament despreocupar-me de cap mena d'activitat i categoria si jo soc un producte d'elles?

¿I de la meva professió intel·lectual com gosaria enorgullir-me'n si jo no he fet sinó deixar pendre a la meva naturalesa la forma a la qual se decantava espontaniament i que ella mateixa fes la selecció del fons rural, intel·lectual, místic o negociant depositat dins meu per la llei ineludible de la sang? I la meva inclinació ha sigut cap al més impalpable i espiritual, però no podent

deixar d'estimar l'altre, i ja que no actuar-hi fer-ne la mel i el vi dels meus cants. I encara, qui sab com, treballarà en l'avenir el fons múltiple que hi ha dins meu.

Però, fins del que'm pogués semblar fill del meu exclusiu albir: cada idea, cada producció meves ¿no són per ventura, no tant solament misteriosos reflexes d'avials energies, sinó fills de la llum i la ondulació de la meva terra i el meu mar, d'aqueixa forma natural de la patria que'm mou a cantar i que haig d'estimar tant perquè en mí i en ella hi queda un pòsit dels meus passats que perdurablement ens lliga?

Riquesa i deliqui de la patria! Estic fos amb tu, i això és el secret dels meus goigs i l'aguant de la meva individualitat.

I ara, darrerament, amics, em trobo que alguns de vosaltres al parlar del art i de les vocacions haveu sabut formular la bella teoria que descobreixo ésser una extensió de la meva inclinació i aquesta una corroboració d'ella. Estem, doncs, compenetrats. ¿I aquests lligams d'amor no són també la patria?

JOSEP LLEONART

El millor Cafè és el torrefacte de **La Estrella - Carne**, (Davant de Betlem).

Per "Catalunya"

D'Excursió dialectal

I
La *dialectologia*, aquesta ramificació de la Llingüística esplendorosament florida els últims temps, aquesta carrera d'amor i d'abnegació pels *parlars* humils que formen una part més que integrant, essencialíssima de tota llengua, és la que està cridada a resoldre definitivament problemes, no sols de caràcter purament llingüístic, sinó també històric i etnològic en el sentit més ample de la paraula. Mentre'ls filòlegs no s'han preocupat dels *dialectes vivents* d'una parla, les investigacions científiques pot dir-se que han quedat reduïdes a fets de constatació pura, a fets més o menys nombrosos corroborants però dels principis fonamentals establerts pels cap-davanters de la ciència. Mes aquests fets que, diguem-ho de passada, se consideraven d'ordre purament fonètic eren incapaces de posar de relleu un matí per poc important que fos de la psiquis del llenguatge. I amb tot, de quantes i quan variades maneres se dona a conèixer el caràcter de la parla d'un poble, de quin mode més sorprenent se manifesta en els dialectes la seva vida espiritual!

Aquí sorgeix naturalment la pregunta: *què són dialectes?* I aquesta pregunta n'inclou necessàriament una altra: *què és una llengua?* Veu's-aquí dugues qüestions llargament debatudes i en principi encara no solucionades. Qüestions que's presten a diferents respostes segons el punt de partida imprescindible de tota controvèrsia ben orientada. No'ns proposem remoure aquí aquest tema que donem ja per entès de tothom, encar que sia no no més sota el aspecte sentimental. Jo compararia ara

les definicions possibles de *llengua* i de *dialectes* a la definició dels elements essencials de tota parla, a les *vocals* i a les *consonants*. La comparació mancarà de precisió en molts de sos trets característics, però convindrà segurament amb l'apreciació que sobre les vocals i les consonants emet l'il·lustre sacerdot francès, J. Rousselot, quan en el volum primer de la seva obra *Principes de Phonétique Expérimentale* declara que: les vocals i consonants són termes que tothom comprèn clarament i manifesta que el desacord sorgeix sols quan se tracta de formular-ne una definició. Així doncs, també ens entenem nosaltres molt bé quan parlem de llengües i de dialectes, i concretant el cas, quan parlem de la *Llengua Catalana* i de les seves modalitats.

Per ço que's refereix a nostre idioma havem tingut la sort de començar, per dir-ho així, a temps la tasca. Vull dir que les forces que hauríem pogut esmerçar en cavil·lacions penoses i en hores llargues d'estudi per a fixar els trets característics d'evolució de nostra Llengua, jutjada no més que a base de les fonts escrites, s'hauràn estalviat relativament, ja que a l'estudi de nostres textos venerables hi anirà juntada l'obra d'investigació de nostres *patois en travail*, que diria el formidable Gilliéron, l'obra d'escorcoll de nostres dialectes vivents, encara en exuberant desplegament de llur força vital indòmita. I així el procés monoton d'acoblament senzill de materials, de constatació de fets de ordre general i en part deficient que anotàvem al principi, s'haurà salvat i podrem amb més fonament i coneixença de causa avençar-nos més prompte a

la resolució dels problemes i a l'apreciació més afinada dels gèrmens que regulen la seva complexió anímica.

Com, — podria objectar algú — tant interessants són els *dialectes*? Sí, responc jo a aquest bon amic, fent chor a les veus dels grans mestres. Els dialectes són la *vida* de la llengua per oposició als textos que són la seva *mort*, o en altres termes: els textos, la llengua escrita són pel filòleg la *llengua morta* encara que siguin documents preciosos d'origen netament dialectal; la llengua parlada és la verdadera *llengua viva* i per consegüent res com ella pot donar-nos la mà per conèixer-la en totes les seves etapes no sols presents, sinó també passades i fins pot deixar-nos presumir ço que serà en el decurs del temps en èpoques futures. La llengua en els documents escrits és una cosa *momificada*, és una *fantasma* que ha desviat sovint llastimosament als erudits i que sols ha deixat, d'ésser un perill quan en els darrers temps amb la expansió avassalladora de les ciències naturals, el llingüista ha eixit de la cambra quieta d'estudi per encaminar els seus passos vers el teatre de la naturalesa on viuen i creixen i es multipliquen maravellosament els homes i les coses. Llavors, diu el savi romanista H. Morf, la filologia ha donat el pas decisiu, ha deixat de tractar amb símbols, ha ferit de mort la fantasma.

Acabem d'anotar la importància científica dels dialectes i pel que'n diem en l'expressió de síntesi: *la llengua parlada és la verdadera llengua viva*, podria semblar que considerem la llengua parlada com la suma de tots els dialectes. Res d'això. Nostrà expressió *la llengua parlada* és sols un «modus loquendi» produït per les circumstàncies. No implica la suma dels dialectes, més que més quan per la llengua parlada entenem ço que podríem dir-ne, o ço que se'n diu *llengua literaria*. A aquesta en tot cas la considerem científicament com un de tants dialectes. Però el mot de dialecte l'apliquem per antonomàsia al parlar del poble i dels pobles que si bé en determinades circumstàncies tindran un tipus de llengua regional o nacional comú, en el parlar quotidià en el seu *sermo rusticus, inconditus*, se serviràn d'una modalitat en una infinitat d'aspectes divergents, i aquesta modalitat o dialecte serà tant més dialecte, serà pel comú tant més interessant quan el poble o pobles estaràn més apartats dels grans centres de cultura o de relació que'ls podrien destruir poc a poc amb llur influència. En els fons de les valls pregones, en els recons de les muntanyes verges, lluny dels caps de partit, lluny de les ciutats, lluny dels centres de província, allí

viuen els dialectes, allí se verifiquen les grans evolucions que reculen a mitja caminada empresa i es compliquen i es creuen amb altres i tornen avençar i són víctimes d'hecatombes secretès i inconcients, reconegudes penosament pel viatger filòleg, qui s'orienta lluminosament quan se topa amb els carreus isolats de formes fonètiques, lèxiques o morfològiques perturbades pels corrents ignots de l'esperit de la raça.

Com poden contribuir al bastiment del nostre «Diccionari» i de la nostra «Gramàtica històrica» aquestes lliçons apreses en les grans aules de les regions dialectals, ens ho mostraran poc a poc les monografies detallades o de conjunt que, mercès a la tasca de l'«Institut de la Llengua Catalana», tindem ocasió de veure.

P. BARNILS

Lleida 26 de maig

Es la petita lloça d'un príncep: esculpida la inicial; tota ella aposta feta a mida d'una petita boca d'infant amb una dent d'ivori. Destinada a lloçar brou calent, apar d'inacabables sopes prometedora. El bon padri la esguarda ja llesta. I com pe-
[nyora
de son ofici doble de pare i menestral,
l'estrena ab una llàgrima furtiva, baptismal.

La intrusa

El campaner dormita al caire de l'ampit.
Les llargues cames pengen al buit. I ve la nit.
Amb una caparrada, la bona són és fuita.
—Ja tant-meteix és la hora de l'Àngelus...— I
[cuita.

Un altre cop esguarda, no més, el roig ponent
i escolta el vent. Tot-d'una el sobta un fri-
[sament...

I es gira. Dins la fosca del campanà, esmunyida,
com una clariana somriu una paitida.
Sacrilega, conjura un corpulent batall,
i les campanes torna bombolles de cristall,
i apar, de mica en mica, el ràfec, una espluga.
La descenyida vesta amb una corda juga.
Temples avall s'encrespen els focs de son
[cabell.

Les nines li fulguren com taques de rovell.
La parla es fonediça. La pell verdeja tota.
De l'aromada sina un rajolí degota.
Els llavis són com una pàl·lida flor d'estany...
El campaner s'encanta amb l'ignoscent parany.
—Com una gorga negra, l'ull de l'escala's
[bada.—

El campaner rellisca. I dona una estrebada
a la primera corda que troba dins la mà.
I branda una campana, ressona el campanar,
i ja l'esguard no lluca ni rastre de paitida...
La visió s'és fosa. A la suprema crida
de l'Àngelus, negregen el sostre i la paret
i les campanes molles encara de verdet.

JAUMA BOFILL I MATAS

DE LA TERRA

Sacred Goddess, Mother Earth...

(Shelley)

Cap-al-tart

L'hereu, la nora i l'avi, un cap-al-tart d'estiu,
de la llaurada tornen.—La posta encén el riu
i ja la lluna blanca besa la pollancreda.—
La tebió els envolta, d'una veïna cleda.
Al mig de la parella, marxant a poc a poc,
l'avi es repenja als braços de la fillada. El toc
l'oració devalla de la invisible altura.
Trinitat pagesa al mig del pla s'atura.
Llaura i resa. L'avi diu l'Àngelus. I quan
devotament inclina la testa blanca arràn
dels colzes jòvens, sobre la pietat paterna
s'esguarden els esposos que un sol voler governa
Tot just un fi somriure consent el llavi roig
d'aquella jove gràvida qui encara fa més goig
que abans, dessota el ritme deson vestit de sarja
que la polsina mulla del reguerol d'un marge.

Al seu voltant la gorga qui li cényeix el pit,
un clap de cel amb núvols qui jauen, reverbera,
i l'espadat on buida son llit la torrentera
i les esplugues fondes on no's hi veu la fi
i les arrels que trenca l'aiguat al sobreixir...
La gorga d'aigües llises, apenas estriades,
amb l'escumeig d'algunes pacífiques onades,
com una copa d'ònix ofrena el vi nostrat
d'aquella dòna, magna rosella en son esclat.
La dòna estén els braços. Quan sa mirada afüa,
degota una arracada sobre l'espalla nua.
Si el ventitjol escolta, se li desferma un rull.
La dòna plega els braços i, tímida, el recull.
Frega la testa un gèlid cavall-de-serp. La dòna,
amb meravella, es dreça. Li fa un penyal d'es-
[pona.
Brolla una fumerel·la del tors. I no s'en sent.
La dòna es una flama de carn... ¡Divi present!

El bany

La forta Mariagna, encesa com un sol,
plena del fill i plena del foc de juliol,
manyagement reposa dintre la gorga blava.
Devalla l'aigua pura pel front qui s'arborava,
i alliberada resta, la mare, de neguit.

Present de l'avi

Es el fogar l'amable raser del bon padri.
Llambat de feridura, li deixen al matí.
Ara que no el vigilen, amb traça que no falla
buida una lloça. I bufa amb paternal rialla
les serradures, fines com rajolí de llet.
Es el present minúscul de l'avi per son nét

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega	Ptes. 35
Tela	» 45

Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà

Rústega	Ptes. 45
Tela	» 55

Donya Juanita

(Acabament)

VII

Més pentinat que un cavallet de rei en dia de gran parada, i tot es cantaranet damunt, vaig entregar-me a les dotze en punt a la casa.

Quan sa meua mà prengué es cordó de sa campaneta per tocar, me pareixia que anava a tocar sa meua *extremoció*.

Alguns fadrins potser que's riguen de aquest temor; però no ho lletgirà un sol casat sense que ets uis li espiretgin, i no serà d'alegria.

Se torbaren cinc minuts a obrir-me, perquè no me pensàs que m'esperaven, lo qual no aturà que abans d'entrar ja hagués vista sa sogra que m'estava a l'aguait per un ouat, i me mirava venir amb un vidre d'augment davant la vista, per fer-se s'il-lusió de que estava més prop.

No hei ha cap *castañolera* de ses que vénen gallets de pasta real i generals de sucre en mig de sa Plaça major, que rebia tant bé un nin de *casa que pot*, com me rebé a mí Donya Catalina.

Entre compliment i compliment, jo mirava aquella casa, així com un novici deu mirar sa seua cel·la es primer vespre que es prior lei acompanya i el deixa tot sol, amb sos temors i ets instruments de sa penitencia futura.

En aquell instant feu se seua sortida, sa més teatral que veuré mai, s'encantadora *Donya Juanita*.

Acabats tots es compliments possibles, vaig *mostrar cara*, o per millor dir, elles la me feren mostrar tant, que quasi la me giraren a s'inrevés. Feren com aquells confessors que se confessen pes seus penitents de sét anys, fent-los preguntes que vénen a ésser respostes amb un gest de coniet de guix, fet pe' s'atlotet retgirat.

Poca pena me costaria omplir tres o quatre tomets regulars descriuent aquella casa, aquell niu, amb totes ses pretensions de *casa forta* i acomodada. Però aquest article se fa massa llarg, i és hora de fugir de ses descripcions de notari.

Bastarà dir que si un químic gegant fes un alambí aont hei cabessen totes ses mossones i totes ses mossoneries del món, i ne tragués sa quinta-essencia, estaria molt enrera aquesta de fer es graus *mossonescos* que feia s'aire que havien respirat un pic, sa mare o sa fia.

Ja sé que més de quatre estranyaràn que coneguent jo, en cert modo, es defectes que he anat diguent, no'm separàs d'aquella casa, que encara que honrada, tant poc simpàtica era an es meu caràcter. Tots es que diràn això, donaràn proves de no haver estat mai enamorats; perquè és menester sebre que un enamorat és com un ca de caça; com més bastó li donen més arreu ensuma. Co-neix tots es defectes, però no'n veu cap.

I encara que vés totes ses costums ridícoles i totes ses inconveniencies, en-

cara serviria per enamorar-lo més i més; perquè se feria sa reflexió de que allà on pareix que no hi plou, no hi poden estar de goteres.

S'experiencia m'ha fet conèixer que hei ha sogres, dic, mares que aspiren a tant dolcíssim nom, que fan tot lo que saben i encara més, per fer-se odioses an es pretendents de ses seues fiies, perquè així aquestes guanyen lo que perden aquelles; i si no logren despatxar-les per *contraste*, logren amb ses seues inconseqüencies i amb s'antipatia que es futur genre los cobra, que s'infeliç se casi més prest, per més prest deixar-la de venre; això, quan es pobre homo no té sa pretensió d'alçarse *Topete* d'aquella casa, treguent a sa fia amb honra de ses arpes tiràniques de sa mare.

- Després de tot això, es menester pensar que jo, aleshores, tenia divuit anys, i que a tal edat mos agrada trobar tot lo més dolent i estravagant, per sa senzilla raó de que això es lo més contrari a lo que mos han ensenyat i a lo que han procurat que sempre vessem.

Moltes raons de més pes podria afegir a ses dites; però me pareix que aquestes ja basten per fer entendre que *Donya Juanita* me tenia etcisat.

Com més de prop la mirava, menos defectes li veia i més *cariño* me demostrava; a més d'això, era d'aquelles atletes així, com a desjuntades, que caminen fent ones com ses gramaneres, i que saben treure partit de tot, per aturar més i més es pobre aucell enviscat.

Si estava costipada, s'asseia amb sos braços caiguts i es cap a la banda com una Magdalena arrepenida. Si se sentia bona i xalesta, me cantava a mitja veu acompanyant-se amb sa guiterra i mirant-me amb uis de voga estentia, unes cançons andaluces i seguidilles de pinyol vermei.

¿Quí no adoraria a *Donya Juanita*?

De cada hora, hei anava jo més abruixat, i per lo mateix m'entregava més dejorn a la casa; i també de cada dia Donya Catalina se cuidava d'avençar més i més s'interrogatori començat es primer dia, encara que indirectament, sobre es meus germans, es meus *possibles*, sa meua part, i es testament de mon pare; si bé es veritat, que no hei havia sessió en que no me fés descobrir qualche nova habilitat de sa seua pubila.

Donya Juanita sabia fer de tot lo que descriuen certs periòdics de modes: canastretes de paper blanc, ventaies de paper de colors, papeleres de paper satinat, flors de paper transparent, flors de badana, matrimonis de marisc, barques de vidre, laços de graniça negra, collars d'azabache, bosses de graniça de colors, *assientos* de cadira de tisora, amb una lleona de canyamàç; amb una paraula, sabia de tot, deixant sense dir s'habilitat que Deu li havia dada per pintar damunt vidre sants, que pareixien dibuixats pel dimoni, per brodar de cabeis, cifres a mocadors de nipis, per dibuixar amb cabeis, tombes, desmais i angelets que regaven pensaments, damunt *mareperla*. Feia de cabeis, collars, adreços,

cadenaes, pulceres i tot lo que puga imaginar-se s'argenter més enginyós.

Tot aquest pèl, i encara més, sortia de mí; jo era sa mina que *ella* explotava perquè no li faltessen ses primeres materies.

Per bon amor, començà a demanar-me pèl i cabeis, fins que arribà a un punt que jo pareixia un tinyós, i això que per consei d'*ella* m'havia deixat sa primerenca barbata de segai maltès, i una pòiera (vulgo *melena*) de moneier, que no servia, segons Na Rosa, més que per encerolar coixineres, colls de vellut i suadors de capell.

Una vegada, s'empenyà en retratar-me al temple, damunt una tela de ventai blanca; però així com es vespre no és possible, en lloc d'anar a escola, anava a posar-me serio davant ses dues *artistes*, just un ca de carabinero desenfeinat.

Sortí es ditxós retrato com si l'haguessin pintat es meus acreeadors, i me recorda que una amiga de s'autora li va dir un dia davant mí, sense sospitar que allò fos jo, que pareixia un *orangutan* malaltic.

No vui parlar des frenesí que duia en sos *cortes* de ses salapes i mànegues i amb sos dibuixos d'entredós i ferfelans, modes de cinturons i formes d'escotadura. Sempre me consultava sobre punts tant delicats, i jo no responia mai acertat, més que quan se tractava d'escotadures, que sempre triava sa més grossa per dar-li gust a *ella*.

No hei havia cap *novelat* d'aquella que no costen res, i modes que s'afiquen amb aguies, com son laços vermeis pes cap, vellutets, barrioles de grans blancs, i flors de musselina, que no fos observada amb exageració.

Aquell cap era un *picadero* o escola pràctica de pentinadores; les feia tornar loques a força de fer-les amagar clí i estopa tenyida dins *bollos*, *bucles*, *fregais* i *trunyelles plenes*; *ella* volia *bandós*, espinetes, riços per s'esquena i per davant sa cara, i li posaven tants de riços, que aquell front pareixia una pa-ret mal aixebada i mig tapada d'heura.

De *polvos* i potingos i pintures no n'hem de dir res, perquè aquella tauleta-tocador pareixia un taurell de potecari. Colorins per pintar morros, tintes per allargar uis, i altres tintes per ses ungles, potets de pomades, *coldcream*, estucar-se sa cara, braços i mans, que polvos d'arròç i de perles orientals, per semblava com si Donya Catalina l'hagués feta rodar per dins un barril de farina.

Tenia *ella* tanta passió per ses fisonomies blanques (encara que era tant morena com jo, gracies a Deu), que un dia s'empenyà a omplir-me de *polvos*, fins que la vaig fer desistir de tal mania, fent-li veure que allò era fer ses coses a s'enrevés i que tant mateix es *polvos* no hi aferrarien damunt mí.

Estic tant enterat de tot això, perquè elles procuraven enterar-me'n; però de tot lo que se refereix a béns, modo de viure, servici i modo de menjar, no'n sé més sinó que es pare de *Donya Juanita* era un empleadet manyà, i que després de mort havien viscut i vivien fent de prestamistes a sòu mensual per duro, duguent sa contabilitat per partida doble amb taies de canya.

Per més que molts de diumenges estava jo en feina a la casa fins passat la una, mai arribava an es meu nas cap tufillo de cuina; lo que me feia sospitar si s'alimentaven com ses serps: una menjada cada més, però bona.

Cada instant me parlaven d'anar un dia a fer una *bauxeta* a *Son Tívoli*; però jo no hauria tingut pit per faltar una vegada a sa taula de ca-meua.

VIII

Ja havia passat s'aniversari de s'entrada a la casa, i de cada hora me tractava més bé sa meua futura sogra.

Encara no queien ses primeres brusques de Sant Bernat, i ja me trobava una safeia per embolicar-me es peus; en veure moscard prop de mí, ja era perseguit de mort, estadal en mà; en parlar de costipats, ja veia totes ses portes tancades.

Acostumat com jo estava an es tracto d'una pagesa veia que en sa seua vida no havia cuidat més que es meu onclo i na *Brusca*, una cusseta bufona, trobava una gran diferencia de ses moxonies de Donya Catalina a ses atencions de Na Rosa, que per seguir es camí començat tota sa vida, havia acabat per fer-se beata.

Pensava jo que aquella vida duraria fins que essent homo fet i granat, me casàs amb *Donya Juanita*; comptant sempre, abans de tot, amb sa mort de Donya Catalina.

Perquè no me tenguessen per desagrat, feia tot lo que me permetien es meus possibles i ses meus forces; d'hivern les acompanyava a cercar betlems, a menjar bunyols, i qualque vespre a veure el *Trovador*, de dalt sa cassola. D'estiu, anàvem (en fer lluna) a pasetjar per sa muralla, a pendre un gelat a ca'n Soler, i a menjar qualque melonet de Guarda-mar baix de sa farola des cap des Moll.

Es dissapte de Sant Joan, abans de mostrar cara, havia regalat a *Donya Juanita* un medalló de plata dorada, que deia *eterno amor* damunt, i dedins tenia sa meua fotografia. *Ella* me donà es seu, fet de cabéis meus damunt satí, amb una actitud bastant original.

Quan vengué s'any siguent, que ja era més de casa, li vaig entregar davant sa mare (que me renyà) un anell d'or esmaltat, amb un coret blau coronat de perles; i *ella*, per correspondre, m'arreglà una trunyella de cabéis meus enrevoltada per una tumbaga de sa mare.

Quan fòrem tres o quatre dies abans de Santa Catalina, vaig consultar a sa meua si trobava que estaria bé regalar un ventai bo a sa mare, per dur-la contenta, i *ella* me contestà que de cap manera m'hi atrevís, perquè s'incomodaria tant i tant Donya Catalina; que lo més si tant empenyat hi estava, permetria que l'obsequiàs amb unes recadetes, no perquè sa mare no'n tengués per vendre, sinó perquè tenia gran afició a tals alhaques.

Es dia de sa festa, m'hi vaig entregar tot satisfet devés la una, i després d'haver felicitat a Donya Catalina, li vaig mostrar ses recades, que li agradaren molt perquè no feien buit; afegint jo per més solemnidat aquest compliment piadós:

—Deu faça que puga usar-les molts anys en companyia de *Na Juaniteta*!

Ni si li hagués dit sa veritat.

Totduna se posà molt seria, i fent-me senya amb sa mà, me fe entrar dins sa quadreta.

S'assegué, me fé asseure i començà:

—Vostè ja deu sebre, Pau, es temps que fa que ve pe' sa meua fia. No l'hem anat a cercar ni tenim cap queixa de vostè ni cap mal informe des seu modo de proceí. Abans de vostè, sa meua fia ja havia tingut partits més bons a grapedes; però ¡què hi farem!... par que vostè li haja donat mal bocí... perquè, fieta meua!... és un etcisament que du amb vostè. Ja fa més d'un any que vostè entrà a la casa i encara no m'ha dit com va hermano, verbo casament. Jo m'he pensat que vostè estava encorregut i lei he volgut dir, perquè és es cas que hei ha un senyor molt de ca-seua, que també està enamorat de sa meua fia, i que m'ha fet parlar per una pressona. Sa meua fia no sab res; però jo sé que totduna ell vol posar fil a s'aguia. No se pensiga que jo tenga sa meua fia molt casadora; però demà puc aclucar ets uis, i ja veu... Ja lei dic: si vostè no vol que això pas envant, és precis que demà venga amb s'onclo'n Mateu a demanarme se meua fia per casar. Així veuré si vostè venia per riure-se'n de sa meua sang.

Una bomba que cau i reventa baix des peus d'un quinto, no'l deixa tant fret com jo vaig quedar.

Totduna me comparegué una boira davant la vista, i mig esglaiat vaig contestar-li que ho diria a s'onclo.

Donant per excusa un mal de cap fort, vaig anar-me'n a casa amb una febrada encesa.

IX

Aquell dia, na *Brusca* dinà per mí.

Passà es cap-vespre, i jo no tenia altre remei que estar-me tot sol per reflexionar.

¿Com havia de dir a s'onclo ni una paraula de ses que havia promès dir-li?

Jo li havia dat entenent que passava ses vetllades repassant sa lliçó amb uns estudiants amics meus, i, ¿com li havia de dir que me demanàs una atlotà per casar?

Sa campana den *Figuera* tocava aquell vespre, i tot lo dia havia tocat, més fort i més espesses vegades; i de tota sa nit no vaig tancar ets uis.

Quan rompé es dia, ja'm passetjava com un desesperat.

S'onclo solia venir a les vuit, de pla-

ça, amb dos dits de sa mà passats entre ses ganyes d'una mussola i un dobler de raves davall xella; jo no sortia de casa fins a les onze.

A les deu i mitja, entrà per veure si me trobava malalt; li vaig dir que sí, i es mateix temps me passà pes cap una idea de desesperat.

—¿D'on te queixes? (me digué aquell sant homo.)

—Des pit, i m'han dit que prop de sa Llonja hei ha un metge tant fi per això, que ha vengut de París fa poc.

—*Vamos* idó, depressa, posa't sa levita i anem-hi.

Dit i fet: se passa sa lloba, i amb sa capa mig embolicada i es capell a la miorxa, ja som partits.

Pes camí jo no coneixia ningú, i sense es meu onclo no hauria afinat es portalet. Abans d'arribar-hi, ja veia derreta ses persianes mare i fia que mos aguaitaven.

Pujam, tocam, obrin, i entre mil reverencies d'ellés i saludos amb poca gracia de s'onclo, aquest los preguntà pel senyor doctor.

Elles quedaren fredes...

Jo ja feia estona que estava gelat.

Sa mare, que se sospità cosa, tartamudetjà i mos fe entrar dins sa quadreta, i sense dar temps de parlar de metge ni de metgesa, tengué manya per dir en dos minuts a s'onclo En Mateu lo que jo no li havia sabut dir en més de vint hores.

Aquí hauria de posar punts suspensius per sortir-ne barato.

Mai havia sentit flastomar s'onclo, mai li havia vist fer un gesto indecent ni una acció indecorosa... però llavó flastomava, jurava, insultava, feia jueus, banyes, i tot lo que pot fer i dir un inflador des Matadero.

S'onclo havia fet per espai de xeixanta anys una lladriola de flastomies, males paraules, indecencies i accions grosseres... I aquell dia la rompé damunt es cap de Donya Catalina.

Ella no quedà malament, perquè giscava més fort i estava més vermeia.

Mai he sentit dues llengos tan companyeres com aquelles!...

Si un la deia grossa, s'altre lei deia més. Si los faltava un gesto per acompanyar un insulto, l'inventaven... I *Donya Juanita*, ¡ella, sa meua!, havia caigut desmaiada dins es braços de s'única cadira que'n tenia i amb una actitud encantadora.

Quan Donya Catalina i s'onclo perderen s'alè, repararen s'heroïna, i amb so tremolor i s'atac de nervis no acertava Donya Catalina a fer-la tornar en

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques:

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3

Apòsits antisséptics.—Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems:

● Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 ●

Enviem catàlegs a Farmàcies i Drogueries

sí, quan veig des de es recó on estava jo amagat, que s'onclo s'alça sa lloba, treu un trinxet i l'obrí en canal... taíant es cordons des corsé.

No vaig sentir res més que un parei de puntades de peu a cert lloc, i tres manotades an es clotell; i vaig trobar-me en mig des carrer que estava tot alt.

X

Es cap de dues hores, ja caminava cap a la vila, assegut damunt es terrat d'una diligència i recolzar quantre es meu pellet.

Un tom de reflexions filosòfiques seria poc per dir tot lo que jo sentia.

Abans de partir, s'onclo m'havia encarregat an es diligencier, amb una carta que havia d'entregar a un amic de la vila, perquè totduna la entregàs amb jo a sa possessió de ca-meua, on es germans vivien.

Vaig arribar a casa a les nou. Es germà major lletgí sa carta, i m'envià a colgar després d'haverme dat per sopar *sopes de lladre*, que eren ses que ell i es demés menjaven.

L'endemà dematí, me feren aixecar quan claretjava, i ses entrecavadores ja havien saquetjat es meu baul.

Una se posava es guants color de perla; s'altra s'havia posat es lentes de vidres naturals, que jo per consei d'ella havia comprat i usava.

Tot això entre crits, befa i riaies; i quan ja començava a enfadar-me, entrà es barber, que me fé asseure i me deixà com un xino sense coua.

Melena, mostatxillos, barbata, tot va anar a terra, amb acompanyament de gloses mansballetes.

De sol a sol me feien estar en es camp, i pareixia que s'onclo havia dat orde de que me cremassen tots es llibres i sa roba de ciutadà, perquè no tengués perill de tornar a Palma, suposat que ell ja me considerava instruit per demés.

Ja havia perdut de vista totes ses relíquies que me podien recordar aquells vint i tres mesos d' enamorament actiu: sols me quedaven dins es cor ses rels d'aquella herba arrancada tant brutalment.

Moltes vegades passava dies i setmanes sense pensar amb aquella morena encantadora; i tenia motiu per olvidarla, estant sempre entre ses cuidores i demés atletes des camp, que no tenen res de romàntiques. Però sempre l'estimava.

D'aquesta manera passaren dos mesos; i un diumenge, quan sortia de l'ofici, es carter de la vila m'entregà una carta molt finament dirigida.

Vaig conèixer sa lletra, i es meu cor me trebucà d'alegría.

Donya Juanita, aquella pura i hermosa *Donya Juanita*, que m'havia promès tantes vegades que ningú la separaria de mí, i que o seria meua o de Jesucrist, començava a cumplir ses seues promeses.

Amb aquestes idees vaig obrir sa carta, que deia així:

«No se afigure V. señor Don Pablo que me haya quedado sin consuelo por la infame conducta de V. y de su tío.

«Mi corazón me disia que V. no había de ser mi felicidad porque las riquezas

y los bienes no sirven para hacer la felicidad de una virgen como yo.

«Pero para que V. vea que he encontrado las aspiraciones de mi amante corazón le partisipo en la presente que mañana me caso y le convido a las bodas. Para el consuelo de V. y mío debo desirle que aunque no sea tan hombre de pesetas como V. es hombre más hombre y que hará más ruido que V.

«Sin más etc., etc.»

Aquesta carta me deixà bo de tot. Després vaig sebre que *Donya Juanita* tenia raó de dir que es seu homo faria més renou que jo.

«S'havia casada..... amb un sargent d'artillería!»

GABRIEL MAURA I MONTANER

RON BACARDI

La dignitat literaria

Conferència donada per En Josep Carner a la Joventut Nacionalista el dia 2 juny

Jo us agraeixo que m'hagueu volgut permetre fixar lleugerament unes quantes veritats de seny natural. Nosaltres, puix la forçada convivència amb el mal gust, amb la presumció i amb la immoralitat literaries fa estona que no'ns ha arrencat un plany, podriem bellament seguir en aquest posat, convençuts que en art tot ço que no dugui sement d'immortalitat caurà totduna en el més afrontós i irreparable dels esvaïments. Es el determini més bo de pendre; i és ben segur aiximateix que'l geni venidor, per sa madura eclosió, no necessita que els amants de la bellesa ens erigim en doctrinaris que apartem de sa via l'entrebanc i li cataloguem les aberracions que li cal defugir. Però hi ha un interès social inoblidable: una graciosa minoria d'ànimes delicades, artísticament receptives, però d'eficàcia immensa, pot ésser víctima d'engany i de traició. No és nou que un desviament tingui una certa traça de «fascino» o que una exageració produeixi la embriaguesa que'ls ingenus confonen amb l'emoció estètica. Doncs bé, aquesta dolça minoria, que és puríssima flor de civilitat, ha d'imitar el bon fael religiós: i així com el creient repeteix sense fi els esquemes simples de la fe i la moral, per evitar solucions de continuïtat en l'alt nivell de l'esperit, així l'ànima gentil ha d'esmentar i lloar la simplicitat, la liberalitat, la puritat i la santedat de la Bellesa, contra les males temptacions que'l món n'és plè. Jo m'adreç als amics ignorats de la poesia, dignes a bastament de força millor interlocutor, i vaig a parlar-los amb joia: m'interessen més que els professionals, i al fer camí vers ells, instintivament, la meua paraula esdevé més pura.

Tot el món literari és poesia o emanació poètica. Diguem, doncs, al literat, poeta, sobretot per una raó de bell llenguatge. La poesia és l'obra més perfecta del món en el sentit que és la menys tributaria de la contingència. Quan una

literatura ha llevat una expressió poètica sobirana, es fa senyora de tot temps i tot indret, parla a tots els homes, es ramifica en transcendències en la vida universal. Però a les valors absolutes s'hi arriba per un llarg procés. El camí de la bellesa és alterós; i encara, no és la seva arduïtat material ço que més acostuma retardar els pelegrinatges, sinó els miralleigs que a cada pas enganyen la visió, fent-nos pendre per l'aigua fresca i piadosa de l'estany cobejat un joc fallaciós de la llum i l'arena. Cal no refiar-se mai, cal no desesperar mai. Veus-aquí una divisa per una jova literatura. Mentre no poguem obtenir una supremàcia, valguem-nos d'un estudi que es malfi de la improvisació i una inspiració que es malfi de l'enginy; amb una gran humilitat individual i un amor propi col·lectiu irreductible, assegurarem la nostra dignitat.

En la nostra literatura renaixent hem vist un cert temps predominar una nota elegiaca; de lamentació. Era en el temps dels suicidis i les amors tísiques: semblava de «tenue» cantar dolorosament una patria morta, un Imperi mediterrani degradat a «Coronilla de Aragón». Apuella era una literatura espectral, de símbols i d'aparicions, amb estranyes invencions verbals i còmics provençalismes: es crearen amb delícies mixtificacions gòtiques i es beneïa la pols del folk-lore. Es emocionant en aital període aquesta temor: que la temptativa literaria sortint al carrer es costipi. Una aital literatura, deport d'arxivers en vaga, esplai d'historiadors il·legibles, camp d'expansió personal de traductors d'Eugeni Sue, i recó sentimental d'algun tabalot republicà, no era bona per anar lliurement pel ras, per subsistir i per vèncer. Què esdevindria de la literatura catalana quan es morissin les noies que recitaven bal·lades de D. Víctor acompanyant-se de melopees o quan manqués un catedràtic d'Institut per a guanyar el darrer brot de taronger d'or

i d'argent? La província restaria sense esbarjo honest per les seves vetllades ni relleu poètic en les civiques solemnitats. Una columna tota nua, dreçada en el Jardí del General, perpetuaria, anònima, la gràcia modesta dels qui s'anomenaven tamboriners i cornamusaires dels rius que trobaven més a mà. Aital fou una primera etapa que no tingué més hora èpica que una famosa batalla que avui ha intentat reviuire algú poeta neolític de Vich: la Batracomiomaquia de les AA i de les EE.

El ferment patriòtic dona una nova modalitat a la nostra literatura. Abans no es gosava sortir al carrer; ara la consigna és l'esvalot públic. Ràpidament s'improvisà, com uns grans magatzems, la construcció d'una literatura completa. Uns patriotes foren assignats al teatre, altres a la novel·la; l'arqueologia, l'història, els costums, foren encetats no sense emoció; més tard la política. Els Jocs Florals s'estengueren per tot el sol català: l'excursionisme comunicà una gerda sanitat a la il·lusió romàntica d'una patria. Aquells vells començants del moviment literari català es sentien posseïts d'una viva alarma. Els havia succeït com a la viuda que és dedica a la voluntat de sospirar davant l'imatge del difunt: si sapigués que'l seu sospir té la virtut de resucitar, el mateix esclai li estroncaria. Els nous aixelabrats convertien la literatura catalana de ço que fou: una tertulia de paranims, en arroçada germanívola, on, sota l'aulet, passava de mà en mà la copa santa. I com triguen tant a destriar-se les afirmacions que enclou tot moviment evolutiu, sempre ericàt per fora d'arestes negatives, l'ideal patriòtic d'aquesta gent fou sobretot sediciós, això és, contradictori i no pas definidor, enquimerat i no pas fort. Tant mal armat que la pobra literatura hagué de servir de còdol per la seva bassetja, i convertida en eina llençivola conegué totes les degradacions del mal gust, de l'aridesa i la depravació verbal.

No cal dir que parlant d'aquestes dues fases, com en tot ço que diré dels temps darrers, no proclamo l'absoluta manca de valors literaris. Individualment, hi ha espiritualitats generoses o gracioses, però la literatura, com a institució, se la descobreix rudimentària i fracassada: es nega ella mateixa; primer és un passatemps, i després un al·legat.

La organització creixent de la vida catalana, la frissança barcelonina, una influència més poderosa que mai de literatures estrangeres ajuden l'adveniment d'un període en el qual ens trobem encara; s'estableix una oposició entre els elements emocionals i populars i els intel·lectuals i aristocràtics. Llaor

als poetes com En Maragall i el seu jove amic Pijoan que elevaren la seva mística de la demos a una nobilitat neoplàtonica. Llaor als poetes que sentiren amb En Costa—per designar el més característic dels partidaris d'una poesia patricia—que si es volia sublimar el verb de Catalunya amb la ressonança de la poesia antiga, calia mostrar-la no pas solament amb el cinyell i els fermalls que la fan pura, més també amb les ales que la fan lliure! Però l'exemple d'una i altra elevació, que en tots nosaltres influeix, i que ha contribuït a la meravellosa depuració de nostra parla conseguida en els darrers anys, té, enfora d'ell, dues legions que plantegen defectuosament el problema estètic, i opostes com es mostren en llurs sentits literaris, són motivades d'una idèntica aberració; ço és, que l'art sia condicionat pel seu públic; que pot existir una art essencialment popular i que pot existir una art essencialment refinada, i que aquestes arts són coses distintes i antagoniques, i no més una.—el progrés de la qual rau en exagerar indefinidament les propietats característiques—venç i és immortal. Jo em recordo que un dramaturg amic meu al qual donaré el qualificatiu de popular, en la creença que cap no l'afalagaria tant com aquest, ens deia a uns quants joves poetes: Deixeu-vos de bizantinismes. I canteu la Marieta! — Jo crec que el poeta és carn i sang del poble, i que la seva veu és la veu col·lectiva, però inconscientment, sense entusiasmes melodramàtics i sense que la seva inspiració sigui mai condicionada per les seves qualitats personals de compassió i bondat: el poeta no necessita dir «Anem al poble», perquè ell és la entronya més íntima i genuïna del poble, l'element durable, no pas d'una casta, sinó de tota la abundosa complexitat de la vida. I la poesia ha nascut per a coses més altes que per a exercir de «esperanto» social.

Però encara més seguici ha tingut l'altra limitació poètica, la que en podríem dir dels «incroyables». Ens han sortit tants poetes elegants que han infós una mena de pànic en el cos social. La elegància és una depuració de la substància, però aquí, on la substància era encara primitiva i escassa, la elegància s'ha hagut de reduir, sovint a l'adopció d'uns tabús que es declaren

prèviament senyals de refinament. Jo'm recordo que una vegada vaig veure l'estrena d'una comèdia catalana, on sortia un jove del gran món. El còmic que jugava aquell paper duia un vestit del mateix aire dels altres dies i un panamà vulgar; però s'havia posat botins. La nostra poesia refinada moltes vegades ha fet el mateix; amb un neologisme, un adjectiu incoherent, una paradoxa suggerida per la rima ha tapat el cim de les seves botes de 11'50. Fins ànimes gentils s'han deixat influir d'una certa temença que la naturalitat i la elegància siguin incompatibles. Una amiga meua que es diu Maria està trista de dur aquest nom vulgar, perquè és un mot que amb llur perfum el canten els gallarets de la montanya i el xisclen en primavera les orenelles davant tots els quarts pisos de la ciutat.

Així com en el popularisme la poesia significaria una oblació, en aquest cas, el preciosisme declara una fatuitat. El desig del poeta és mantenir aquella distància clàssica entre el poeta i la multitud; però no podent en bella ascensió allunyar-se ell, intenta, sovint amb èxit, allunyar-nos a nosaltres. Heu-se'l tot sol, impertinent, amb un dit sobre l'anca, al peu d'un lloret que ell mateix s'ha plantat en un test. Qui el judicàrà, qui el lloarà, qui el farà perdurable? No pas els actuals que no són dignes d'ell, no pas els venidors que no posseïran la clau de son alfabet. Ell té esperances que la força suprasensible de són menyspreu el mantindrà gloriós a les edats futures. Qui sab, Mare de Deu!

La bella trajectòria ascendent de l'idioma, la major efusió de la nostra vida, la major exigència d'un públic més culte, la creixença ben obiradora de la nostra riquesa ideal són presagis d'una forta literatura nostra per demà. Catalunya esdevé tant gelosa de les seves caïences d'espiritualitat, que ja podem començar de minvar l'abús d'un adjectiu que havíem usat com aquell mocador que es deixa sobre una cadira que de moment és impossible ocupar. Hi ha un seguit de institucions literàries de institucions artístiques, que hem decorat oficialment amb el nom de Catalanes. Malauradament, i cal no laçar-se de repetir-ho, la literatura catalana compta amb belles individualitats, però no pas encara amb institucions. Si un

“GRAFÓMETRE MOYÁ”

■ ■ Aparell utilíssim per a dibuixar del natural ■ ■

≡≡ Agents únics: XIPELL I PEDROL ≡≡

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ Santa Agna, 17. - BARCELONA ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

jorn diguèrem Teatre Català, Novel·la Catalana, això responia a la fonda veu de la nostra consciència nacional que ens obligava a palesar que no admetiem com a manifestació artística nostra les creacions en l'idioma privilegiat, i que ens assegurava sobretot que era dever nostre reivindicar pel pervindre del català la floració magnífica de les llengües literaries; mes, avui, per defugir ambigüetats convé parlar d'Art en Català més que d'Art Català. La naturalitat de la nostra expansió literaria en el propi idioma es veu garantida, ja tothom sab que per un català l'escriure en castellà és traduir-se a un idioma que no coneix. Deixem, doncs, cantar la espontaneïtat en el nostre esperit: que els idiomes s'exalçen no pels qui demostren que els cal exalçar, sinó pels que hi creen la Bellesa. Mireu que l'amor de la Bellesa és una característica nostra, un patrimoni mediterrani, i si hi anem vers ella amb un prejudici, anc que sigui patriòtic, cometem un castellanisme; que els castellans, la gent més realista del món, solen anar a la poesia sense la simplicitat cordial i adorativa. Treballant per la dignitat de l'Art, treballem per la mateixa dignitat de la Pàtria.

No ens ha d'astorar la influencia estrangera: desitjem-la vivament, siguem cobejosos de ço que hi hà de millor en tots els temps i en totes les terres. Però no volguem sinó la Bellesa i el Geni. Que ens interessin les sinuositats efímeres de les escoles i les modes canvians? Fem-nos familiars dels genis; traduïm-los, si pot ésser; ambicionem-ne la força, la elevació, la perfecció: la llengua i la literatura catalanes es troben en un moment de hospitalitat que admet, i hi seràn fecundes, els més nobles llevats de l'esperit. Demanem als mestres immortals que penetrin l'ànima de Catalunya. Llurs cabals seràn riquesa patriòtica si bandegem la mediocritat, si som constants i amorosos en l'estudi, i establim un bell intercanvi de les nostres admiracions, sempre més o menys exclusives, que s'equilibraràn en un estat de cultura. Defugim, sempre que sigui possible, la imitació: val més traduir que imitar. No cal dir si és avorrible el «pastiche», la més insigne de les covardies literaries. I altrament, hi hà un perill més greu que l'educar-se a l'estranger—parlo literariament—i és l'as-

fixiar-se en la penuria casolana. La nostra literatura és incompleta, encara vacil·lant, encara poc literatura, i, segurament, encara poc nostra. En els nostres davanters de la Renaixensa i en els nostres coetanis, generalment, no poden apendre's les meravelles de una perfecta cultura poètica; cada nou poeta que neixi entre nosaltres, val més que es creï l'univers. Jo desitjo la teva protecció per tots nosaltres, oh tú, gairebé nostre summa vibració poètica de la llatinitat, Dant Alighieri! Dona'ns la teva dignitat que significa l'insecur dialecte elevat a la categoria d'altíssima llengua literaria: que significa la novetat—per tú la provençal—conquerida i purificada, que simbolitza l'ombra clàssica evocada com guia piadosa en els camins desconeguts de l'home.

Una tasca dura és necessaria en nostre temps. La matçada formosor del nostre idioma encara no ha descobert tots sos secrets, ni plantejat tot sos problemes d'adaptacions modernes. Les nostres costums, els nostres hàbits es transformen i s'agencen volent abellejar sobre els ritmes nous, i tot ço que en nosaltres és naturalesa es disposa a objectivar-se en l'enigma diví de la beutat; el nostre caràcter de llatins inèdits pot fer sagrada la nostra obra en la terra. Es arribada l'hora d'acabar el famós sometent literari de la renaixença. La literatura és una doble selecció; selecció dels homes i selecció de llurs moments. No's consideri mai més que basta l'amor a la patria per escriure un poema o alimentar un teatre. No hi hà inconvenient que existeixin tants poetes a Barcelona com nois toquen el piano, però que s'acontentin fent versos a la xicota, ei, si la xicota no sab gaire de què va. I sobretot que vingui una crítica violent, personal, aristofànica contra la imbecilitat: que's faci anar Boria avall tothom que hagi perdut el sentit de la vergonya de sa nuditat.

Es cert que no són prou a establir la dignitat de la literatura els dignes capteniments d'aquells qui en són conresadors, però és innegable que sempre una elevació social ve comandada imperiosament de la elevació d'uns quants homes. La dignitat del literat és, doncs, essencial, no parlem aquí d'ètica general, sinó d'una mena d'ètica professional, i que és tant dintre la naturalesa de

les coses que l'oblit o conculcació d'ella minva l'obra d'art, la fa enguniosa i vana.

No trobarem el literat en aquella situació d'hostilitat sistemàtica en la qual se'ns descrivien els romàntics, vociferant contra llur temps, malaurats, decebuts, incompresos, víctimes, els braços alçats contra les hal·lucinacions nocturnes i els cabells estarrufats per la grapa fatídica de les tempestes. Això fou un posat artificial i de moda, generalment una màscara de la desviació o el egoïsme.

Mes si avui que, amb justícia, hem dit tant de mal del romanticisme, algú encara volgués renovellar aquella tradició costosament esvaïda, trobaria el malastre i la mort artística en son ridícol histrionisme; que l'esperit no vol ésser udolat i un malcontentament que s'ha de posar de puntetes per a semblar indignació, esmuça la paciència del mateix Mefistòfil. El malcontentament romàntic, provenia de creure's el poeta un origen diví no reconegut, i que la poesia era una missió incomparable que eximía de devers. Avui, no sense alguna resistència, però amb tota equitat, es torna al sentit clàssic: es combat fins i tot, la professionalitat de l'art, s'implora de l'artista el repòs d'una normalitat, és més, se li fa entendre que li convé mostrar son valor donant gracies a ço qui és normal, rejuvenint la llei comuna dels homes. Queda descomptada en tothom una passa de joves protesta, avalotadora; però sempre és fàcilment distingible la contradicció que neixi de la ufanor de la sang, com bell auguri de fertilitat, de la cançó rutinaria del pobre neguitós que mai troba els seus encontorns a la mida de son plaer, mentres gira el món en una infinita varietat d'homes i paisatges.

Opost aparentment a aquest corcó de l'esperit és l'industrialisme, que en nostre règim contemporani ha prostituit tants d'ingenis. La sobreproducció, l'afalac repugnant als pitjors, l'amanerament caracteritzen el qui per diners o per insaciable vanitat ha convertit la inspiració en una traça i ha confós el públic amb una clientela i s'ha valgut d'un fòtil semblant a la màquina de èxits que descriu Villiers de l'Isle Adam. Aquest pecat exclou el qui el comet

ROYAL

Totes les tardes Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

Rambla dels Estudis, núm. 8

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunches

de la categoria literaria; i no hi ha sanitat social en un país que consideri com una gloria pública l'obsessionant revenedor de sí mateix, que cada dia, naturalment, es revèn per un preu més baix. La dependència d'una passió mesquina, cal verament que desqualifiqui el artista, que ha d'ésser home lliure, per dret diví.

Car una de les qualitats més excelses de l'artista, i base fonamental de la seva dignitat, és la llibertat del seu esperit. El poeta no s'entrega a la passió, la intueix. Goethè ho ha precisat en magnífiques paraules. Per això la actitud del poeta és la de més gran gentilesa en la terra. Perquè tot apassionat és un incomprensiu de les mocions agenes, i no més l'intuitiu universal pot, àgilment, sense càrrega vil, passar graciosament en la tempesta com l'Ariel de Shakespeare. Mes no és solament la passió el que podria tudar les ales meravelloses.

Un poeta que's vulgui convertir en doctor, en organitzador, en reformador, en apòstol (dono a aquestes paraules valors professionals) es ven la seva llibertat, està lligat anc que sigui amb una cadena d'or com la que en els dies homèrics lligava el món a Zeus. Però el que és abominable és que el poeta destrueixi sense compensació la seva llibertat, que's faci ell mateix una presó, una trista esclofolla de presó, per haver-se volgut definir estèticament, i filiar els principis de la seva obra i proclamar els cànons d'una escola.

S'ha donat una gran importància a Catalunya al problema de la sinceritat poètica. A les exageracions parnassianes En Maragall oposà l'il·luminisme religiós de la paraula viva. La espontaneïtat és un dever en l'artista, l'acurament també. La solució és bona de trobar: cal treballar indefinidament en les tasques elementals de educació literaria. Cal refer-se indefinidament les facultats per mijà de seguits exercicis primaris. Lord Byron posava en vers cada dia l'article de fons de son diari. En aquestes avinenteses, d'un artifici volgut i tant educador, la nostra paraula realitza performacions que poden ésser

previstes: amb una certa insistència la habilitat adquirida es fa naturalesa, i la espontaneïtat hi floreix meravellosament. El crim artístic és donar al públic els tanteigs, les provatures, les puteries de laboratori com obra poètica: per manca d'autocrítica molts poden incórrer en aquesta malvestat, que és un nou cas d'indignitat literaria. Es pot donar com una llei—anc que sembli tractar-se d'una pobra paradoxa—que mentres en la nostra obra poguem discernir-hi les junctures i les vies del nostre esforç, ella és obra de personalitat, i quan ens apareu misteriosa que ens ha estat imposada amb ressonances noves que ens estranyen i amb un abast més considerable que no el que havíem discernit, llavors és quan el nostre esperit és verament en la nostra obra, constituint-se, sense que ell ho sàpiga, en pasme d'ell mateix.

Entengui's bé que la delectació que trobem en l'obra intel·ligent creada—una mena de premi de l'afany—és de breu durada. L'art és un camí vers la perfecció: i la perfecció és un valor suprasensible. El poeta esdevé perfecte i no'n serà mai. Aquesta és la vera amarguesa del llorer, no pas la incomprensió dels altres, llur menyspreu o llur oblit. La joia i la elació que llargament expandeixen la faç honrada del botiguer sortós; la confiança en un mateix, groixuda i sense clivella, que guia un poc supersticiosament el negociant en la seva especulació, són desconegudes del poeta, qui necessita aquella mica d'engunia que és premisa indispensable de la gràcia. Vé un moment, però, que les facultats d'assimilació i evolució s'anquilen la fantasia es destenyeix, la forma s'afuixa: en aquell moment, quan desapareix als ulls de l'artista la incessant renovació de les categories, la continua invenció de valors, l'artista es creu ésser perfecte. No reb cap més suggestió? doncs és que ha arribat a l'absolut i com la gent segueix trobant-se en direccions incomprensibles, l'artista agitat no triga a dir que són vinguts els dies de la decadència universal, i va a la fira de la banalitat a comprar-se una trompeta per fer d'àngel de l'Apocalipsi.

Confessem que és una trista fi! I potser no arribaria a complir-se, demanant la cooperació d'una qualsevol de les formes de l'antropocentrisme: vanitat, orgull, amor propi, que arrenen poderosament en un esperit artístic. La creació és una obra misteriosa que es realitza en les tenebres; la hipertensió de la nostra ànima esglaiada per la fatilleria de la bellesa, excusen en part un referment excessiu de l'individualitat, la petjada convulsiva sobre'l món. Cal perdonar molt als poetes. Serà lenitiu si no remei a aquesta violència del jo, la pràctica de la simpatia amb tots els corrents d'esperit i amb tots els homes. Aquí, com sempre, la virtut és de bon aconsellar que ella sigui la consuetud de les nostres hores i ens alliberi de perllongar i disminuir en la vida quotidiana la tràgica altivesa d'una nocturna solitud! Com a Jacob ens pot ésser permès lluitar amb un àngel, però ens és sempre defès lluitar amb els homes.

Es parla (i no em sembla desavinent retreure-ho en aquesta mena de gazetilla que us he anat oferint i que ja s'acaba), de la germanor dels literats, de la pau i concordia entre els literats, d'un amor tendre i pietós que'ns lligui com una llaçada estreny un ram. Quina delícia, la literatura catalana tota en un ram! Entre altres aventatges que aquest fenomen aplegués, tindria la de constituir el «debut» de una emoció en el món, perquè el viure idíl·lic, no ha estat mai cosa de literats, i jo crec que afortunadament.

Imagineu-vos, anys a venir, què pensarà de nosaltres el tafaner que, desconeixent certes raons circumstancials que pal liaren la denominació, descobreix un prospecte o cartell on se llegeixi: «Sindicat d'Autors Catalans» Jo us puc prometre d'ara estant que aquest nom, si es fa abstracció de les esmentades conveniències, és tant humorístic de per sí que desafiarà la gravetat més adusta. I és perquè l'artista és tant una sola peça amb la seva estètica, que'ls conflictes d'estètica esdevenen sempre conflictes personals. Això vol dir simplement que l'art és quelcom més entrañable que la botànica, per exemple, o

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA

CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

la sastreria—més entranyable i més personal, no cal dir-ho:—és quelcom irreductible a gremialitat i a estatut. És meritíssim que'ls literats servin les més agradoses relacions de cortesia; que s'ofereixin no solament l'homenatge estereotipat del respecte, sinó fins i tot la atenció delicada; però l'amistat calda abnegada, rica dels millors moviments interiors de l'esperit, la més santa harmonia de totes les harmonies morals no és mai una obligació corporativa; i enc que algun estament la posés en l'article primer de sos reglaments, no seria mai la gent ivarçosa de la poesia. Una mica de solitud envers els seus confreres, un horror a la promiscuitat i a la camaraderia de tota la gernació de la literatura, són gairebé un dever del poeta que en si mateix honora la veu secreta de poesia. Un poeta s'assembla per força indrets a una dona formosa; imagineu-vos una dotzena de belleses eminents fent una «toilette» de compromís en el mateix «boudoir». Es parla sovint contra les penyes (cal, de passada, afirmar que mai han tingut ni està en la naturalesa de les coses que mai puguin haver aquest poder masònic que se'ls atribueix d'enderrocar valors positius). Doncs pitjor que les penyes seria una fraternitat patriòtica de la poesia, amb concessions mutuels, elogis mutuels, homenatges mutuels, i altres escenes arcàdiques. Omplim-nos d'amistat, sí, però d'amistat per tot ço que és divers de nosaltres,

per tot ço que'ns perllonga en el món, per tot ço que'ns acabala d'humanitat. Mes, ¿convertir una civilització poètica en un ordre retallat i graduat? Mai; la millor unitat poètica és el bosc.

La dignitat de la literatura, la dignitat del literat, no són coses agenes a l'interès dels qui guaiten la poesia com un bell celatge a fóra d'ells. La paraula és la patria. La seva dignitat és una dignitat nacional. El rebaixament i la miseria dels poetes patriòtics castellans de la segona meitat del segle XIX consagraven d'un sentit la bellesa, per contrapòsit, la noció de la patria catalana: un concepte ridícol de la noble Espanya moria en les quintilles den Leopold Cano i en uns versos contra els yankees den Sinesio Delgado. Nosaltres érem llavors universitaris tendrals; i la indignitat de la musa castellana ens infongué l'horror d'una cosa que desapareix vilment. Volguem triomfar ara i sempre per la elevació; que la nostra immensa responsabilitat ens estimuli, per tal com a la nostra missió artística se n'hi ajunta una terral d'un caràcter imperiosíssim; i si com a artistes seguim els cànons de la dignitat, per la devoció de l'art, com a catalans oferim al nostre sol pairal una ofrena més pura que'l fer servir de ripi el nom de Catalunya: ço és, un capteniment i un posat que ens dongui dret a la dolça mirada de sos ulls, més rutilants que la joventut i el dia.

més ún dels seus prohoms ha demostrat tenir consciència de la situació i se n'ha preocupat i ha indicat solucions ben orientades per salvar-ne els obstacles. Els demés es troben bé a cavall i l'esperonen.

El quefe del partit conservador va esser el primer en adonar-se de la gravetat del problema constitucional plantejat principalment per la conducta dels lliberals i el primer que va treballar per solucionar-lo. Un moment va semblar que entreveia la gran solució, la única definitiva, la de convertir els partits actuals en partits de opinió; un moment va semblar que anava des de la oposició a aglutinar, amb una activa campanya a l'entorn seu i del seu partit, les simpaties, les esperances, la popularitat que la seva gestió governamental, brusquement interrompuda, havia fet néixer en molts indrets d'Espanya. Però, quefe del partit que al començament de la restauració havia creat el torn pacífic, després d'aquesta momentània vacil·lació representada per un dels seus discursos d'allavors, em sembla que és el de Carranza, es decanta resoltament pel restabliment del torn pacífic com única solució, i d'aquí la «implacable hostilitat», d'aquí l'actitut seguida amb en Canalejas, d'aquí la doctrina de la nota de retirada, ratificada per tot el partit en la reunió plena del Senat.

Car, situant-se en aquest punt de vista d'ésser el restabliment del torn convencional la única solució possible, el problema queda fatalment plantejat en els termes del dilema famós, que formulava en Maura en els dos darrers paràgrafs d'aquella nota. Si no hi ha més solució que governar amb dos partits convencionals concordats que tinguin pactada per endavant la mutua i alternada successió, quan el fracàs de repetides tentatives per establir el pacte seguides d'una més fonda separació demostra que hi ha impossibilitat absoluta de que'ls partits actuals arribin a avenir-se, no resta més que una sortida: substituir-los, crear un partit lliberal ben compenetrat amb el conservador, o un de conservador que's compenetri amb el lliberal actual.

I això, segons en Maura i segons el partit conservador, ho ha de fer el Rei. Qui té la presidència del Govern, amb el decret de disolució es fa la majoria i es tría la oposició; el Rei mantenint o retirant la confiança i donant o negant el decret de disolució, és l'àrbitre suprem de la vida política espanyola. És el Rei qui, segons aquell requeriment den Maura i del partit conservador, ha de treure del govern els lliberals, ha de posar-hi els conservadors, donant-los el decret de disolució i mantenint-los en

DE LA PREMSA

La crisi constitucional

Solució proposada per en Maura

Inconsciència vergonyosa del partit lliberal. Vacil·lació den Maura.—Opta pel restabliment del torn convingut.—El dilema de la nota de retirada. En Maura endossa la solució del problema a la Corona.—Inconstitucionalitat dels actes que en Maura i el partit conservador reclamen de la Corona.—Perills per a la Monarquia.

¿Quina actitut han tingut davant d'aquesta crisi els homes directors dels partits governants?

Dels lliberals, en general, no cal parlar-ne. Principals culpables d'aquesta crisi constitucional, amb la mateixa inconsciència amb que varen provocar-la per a apoderar-se del poder, agraven i enfondeixen i renoven la ruptura quan temen perdre'l. Mentre els conservadors callen i semblen resignats a fer de partit d'eterna oposició, mentre sembla el partit conservador reconciliat amb el paper de comanditari perpetu de una gerència lliberal, perpetua també, se guarden al partit conservador totes les externes atencions acostumades. Però,

desseguida que ve de part dels conservadors una invitació a permutar els papers, allavors els homes que neguen al Rei el dret de veto, posen el veto a un partit de la monarquia, és a dir, ells, minoria turbulenta i anàrquica, posen fóra de la llei, fóra de la consideració de partit legal, tota una categoria d'espanyols, els conservadors, amb drets constitucionalment respectables almenys com els seus mateixos. I els lliberals tranquil·lament, plàcidament, refrenden aquest decret dels tribuns de les turbes i el compleixen. La transcendència del dany, o no la veuen, o si la veuen pot més en ells l'apetit de governar que'l patriotisme i la llealtat a la Corona. No

el poder indefinidament, fins que torni a quedar soldat l'engranatge entre els dos partits i assegurat el torn pacífic.

Més, això, en realitat, és un endós i no una solució. Amb aquesta fórmula en Maura i el partit conservador no resolen ells el conflicte sinó que'l traspassen sencer a la Corona, exigeixen a la Corona que'l resolgui.

I constitucionalment la Corona no pot acceptar la tasca que'l partit conservador li senyala. Constitucionalment el Rei no pot treure del poder el partit que té majoria a les Corts, ha d'anar resolent totes les crisis a dins del mateix partit i amb els seus homes. És més. Constitucionalment el Rei no pot avui, ni en el cas de retirar-se voluntariament els lliberals, donar el poder al partit conservador, perquè subsisteix el veto, no el dels revolucionaris—aquest no pesa ni pot pesar en les decisions de la Corona—sinó el que en Maura mateix, el que els conservadors mateixos varen posar-se, al proclamar que no podien acceptar el poder si no els el donava el Rei amb la resolució de mantenir-los-el indefinidament, fins haver creat un partit lliberal a imatge i semblança seva. Això és la guerra a les forces polítiques organitzades, és excloure-les del règim, és, per un període indefinit, el partit únic, i això té un nom, un nom que va sortir dels llavis del propi Maura per a calificar una situació semblant: la dictadura. Mentres el partit conservador no retiri la condicionalitat posada en la seva famosa nota, no pot cridar-lo el Rei, perquè cridar-lo seria suscriure la Corona aqueix programa d'anormalitat constitucional.

Es dirà que en l'artificialisme de la vida constitucional espanyola el ésser o no ésser constitucional o inconstitucional un acte no té cap sentit de realitat. Però no s'ha d'oblidar que fins aquests convencionalismes, per artificiosos que siguin, constitueixen veritables i positives limitacions que si desapareguessin accentuarien extraordinàriament la base de despotisme oligàrquic de la vida política d'Espanya. En el sistema del torn

pacífic, ja posats dins del convencionalisme imposat per la falta de cos electoral i de opinió, se guarda respecte als principis fonamentals del règim parlamentari; car, a dins d'aquest sistema, la majoria actual, que és dipositaria del poder, és la que entrega a l'altre partit per desistiment voluntari; i les eleccions subsegüents confirmen la seva previsió donant a l'altre partit la majoria.

En canvi, la solució den Maura, situada a dins del sistema de convencionalismes que són base del sistema espanyol—i adverteixi's que no pot deixar de situar-s'hi perquè aquesta solució no tendeix a destruir-los sinó a consolidar-los restablint la més capital d'aquestes ficcions, el torn convingut—no guarda al sistema parlamentari ni el més elemental respecte extern. L'acte del Rei treient del poder un partit que té la majoria o exloent a priori de tota intervenció ulterior en el govern a tals o quals partits o grups—que és lo que'l jefe del partit conservador reclama de la Corona—no té cap justificació a dins del sistema, perquè en la essència del règim parlamentari està que'l Rei ha de acatar el sufragi i donar el poder al partit que tingui majoria en el Parlament. Mentres un partit té majoria en el parlament no pot el Rei, sense violar les lleis fonamentals del règim parlamentari deixar de donar-li el poder ni pendre-li per a donar-lo a un altre partit.

Però a més de inconstitucional aquesta solució té, perquè pugui acceptar-la el Rei i pugui mantenir-la un partit monàrquic, un altre defecte capital: fereix de mort tots els prestigis de la monarquia. Car, suposa un temps, un període, en que'ls canvis, no solament de govern, sinó de situació, els farà el Rei, i això és llençar la Corona, desguarnida de la irresponsabilitat constitucional, al bell mig de les lluites polítiques, és entregar-la indefensa a tots els atacs, a tots els ressentiments, a tots els odis, és dur-la a repetir la historia del regnat de Isabel II, amb la seva crisi final per inevitable conclusió.

En aquesta fondíssima crisi constitu-

cional, en un sentit diferent de la del partit lliberal, l'acció del partit conservador, doncs ha estat també pertorbadora. Atenúa la seva responsabilitat la revoltant injustícia de que van fer-lo objecte en Moret i el seu partit i la opinió general d'Europa, però la seva actuació desde 1909 ha augmentat la pertorbació en comptes d'esvaïr-la.

El Rei i la solució: el Parlament

Perfecta constitucionalitat de la conducta del Rei.—Solució ideal. Solució immediata, la intervenció directa de les Corts.— Procediment per a fer-la efectiva: adaptació del parlamentarisme espanyol al sistema de govern per concentració de grups parlamentaris.—Ventatges d'aquest sistema.— Com pot resoldre la crisi actual.

El Rei, en canvi, fins a l'hora present ha demostrat tenir d'aquesta crisi una concepció claríssima, així com una clara percepció dels seus devers de rei constitucional. Ell ha vist la situació i els seus perills. Ell ha assenyalat amb els seus actes, expressió de una voluntat resolta i conscient, el camí de la única solució possible, de la única constitucional, de la única que significaria un progrés, un avenç decisiu en la vida política espanyola: el camí del Parlament.

Quan en 1909 els lliberals, amb en Moret al davant, varen provocar la crisi actual encara oberta, el Rei, que's trobava sobtadament davant de la situació més perillosa que havia passat la monarquia de la Restauració ençà, va mantenir en el govern d'allavors, que comptava amb la majoria compacta i unida en el Parlament, la seva confiança; i per més que se li formulava l'amenaça de passar-se a la república tot un partit de la monarquia, per més que això tenia per conseqüència, lo que en Maura llavors qualificava de dictadura, per més que una situació de tant extremada violència implicava tota mena de perills per a la persona del Rei i per a la dinastia, el Rei va deixar al jefe del Govern i de la majoria parlamentaria tota la

MOSAICS E F ESCOFET & C

Paviments
Unifas

Barcelona

Ronda Sant Pere 8

llibertat de resolució; i quan va deixar el poder i va aconsellar la pujada dels lliberals, sabia que tenia sencera la confiança del Rei per a seguir en el govern.

La mateixa actitud de absoluta correcció constitucional ha observat en les crisis sobrevingudes desde la constitució de les Corts actuals. Totes, una per una, han tingut la única solució admissible a dins de un règim parlamentari veritable. Si el d'Espanya no ho és, si és una ficció, a tots ens toca la feina d'adobar-ho. La monarquia no és una ficció sinó una realitat, i el Rei l'ha adaptada al quadre de funcions i limitacions que li corresponen en el règim parlamentari, per més que la condició de tots els altres poders, especialment en la crisi d'ara, li permetés aixamplar el seu poder real molt per sobre de la competència propia dels reis amb constitució parlamentaria.

Posant-se cada organisme o cada factor de la nostra vida pública en aquest mateix punt de vista d'absoluta correcció constitucional de summissió als principis i lleis del règim parlamentari veritable, és com s'arribaria a la solució natural.

La única solució definitiva d'aquesta formidable crisi constitucional és entroncar les institucions existents de figura parlamentaria, amb ciutadans veritables que opinin i votin, és a dir, posar a disposició de la màquina parlamentaria que la constitució estableix la força motriu de dos o més partits d'opinió que acoblin a la majoria dels electors.

Però aquesta solució no és immediatament realitzable; suposa una transformació de tota la vida política espanyola que no pot improvisar-se, suposa una successió d'estats d'evolució, intermitjos entre l'artificialisme d'ara i la plena normalitat constitucional, que comença amb la dissolució dels dos partits de torn, amb la seva dislocació i trituració, que segueix amb la fecundació dels grups resultants per moviments d'opinió existents o que vagin produint-se, que acaba amb l'eliminació de tots els grups que no hagin sabut incorporar-se a l'opinió viva.

Es clar que les dificultats d'ara no's resolen amb solucions ideals bones per a demà, però marquen aquestes solucions la orientació que han de tenir les altres solucions, les no definitives, les solucions transitories immediates. Car, per transitoria que sigui, no més la solució d'avui és bona quan se tracta de necessitats d'ara, que no tenen espera pel dia més o menys llunyà en que sia viable i aplicadora la solució ideal. La solució ha d'ésser assequible, no demà, sinó avui, desseguida; ha de cercar-se,

doncs, a dins de l'artificialisme mateix, base de tota l'actuació política actual; ha de guardar a les ficcions constitucionals el mateix respecte que si fossin realitats vivents i sotmetre's a les lleis del sistema parlamentari. Però, a més, ha de respondre a un'altra exigència: ha de constituir un pas endavant, una iniciació d'orientació, de moviment, cap a l'imperi del règim d'opinió veritable.

Aquesta solució s'ha de cercar a les Corts.

Si no hi ha a Espanya cos electoral, ni partits d'opinió, hi ha, en canvi, bones o dolentes, unes Corts que tenen totes les apariències de les Corts ben constituïdes i la efectivitat de quasi totes les funcions parlamentaries. A les Corts hi ha la representació de les corrents d'opinió existents; a les Corts hi ha la majoria que, segons els principis parlamentaris, té'l dret de resoldre, de governar per medi dels seus homes. Es dirà que això és veritat respecte de Corts fetes amb eleccions veritables. Però així i tot, vicioses, falses, amb tants pecats d'origen com se vulgui, són les Corts l'únic organisme en que quasi tots els matisos d'opinió estan, poc o molt, representats.

Com el Rei fa de rei constitucional de la mateixa manera que si el règim parlamentari d'Espanya fos, no una ficció, sino una realitat així facin les Corts de Corts veritables i durin lo que les lleis constitucionals prevenen. Això sol constituiria un progrés considerable, de immensa transcendència, molt superior als seus resultats concrets immediats en raó de les repercussions i irradiacions d'influència que a semblant transformació acompanyarien, entre elles, en primer terme, la exclusió del règim dels dos partits ficticis i del torn convencional, i la introducció dels governs per concentració de grups parlamentaris.

Aquesta sola substitució del parlamentarisme a base del règim de dos partits, pel parlamentarisme a base de govern de grups, resol naturalment la crisi constitucional plantejada i la resol dintre de les lleis del veritable constitucionalisme. Car, en el primer s'ha de distingir entre els canvis de govern, que són funció del Rei i les Corts, i els canvis de situació, que han de decretar-los els electors; mentres en el segon aques-

ta funció o intervenció del cos electoral desapareix; no més hi ha canvis de govern a càrrec del Parlament. I a Espanya és possible conseguir que les Corts facin els canvis de govern, perquè bones o dolentes hi ha unes Corts amb representació de totes les opinions polítiques; però no és possible que el cos electoral digui quin partit ha de governar perquè no hi ha cos electoral, no més hi ha uns quants grupets d'electors sembrats aquí i allà, en mig de la immensa estepa política, on voten únicament els governadors i els alcaldes en nom del ministre de la Governació. I entre una i altra ficció, la ficció de cos electoral i la ficció de Corts, aquesta té més elements de garantia, perquè totes les opinions hi estan representades, i més elements de realitat, perquè a dins d'elles la eficàcia i el poder dels homes que representen veritables corrents d'opinió són molt superiors a lo que correspondria a la importància numèrica del seu grupu, quedant així en part corretgit o atenuat el vici de origen de les Corts espanyoles.

Noti's bé que en el sistema del torn convingut mediatament al menys són també les Corts l'orgue regulador dels canvis de política, perquè és el quefe del partit, que té la confiança i adhesió de la majoria, qui amb l'autoritat de la majoria deixa el govern i aconsella al Rei que entregui el poder vacant al quefe de l'altre partit. Mes el torn pacífic convingut serveix quan hi ha dos partits, és a dir, quan la ficció constitucional imita el sistema de dos grans partits succeint-se en el poder segons les oscil·lacions de l'opinió. Suposa dues colles cohesionades, compactes, dirigides per homes obeïts amb cega disciplina. Quan aquesta cohesió i aquesta disciplina desapareix, quan les colles governants són garbes de clientele deslligades i en lluita, a les quals cohesiona no més la participació efectiva en el poder, allavors, el torn pacífic, fins dintre del sistema de ficcions que impera, es fa impossible; i en comptes dels quefes de partit, no hi ha més solució possible que actuar el parlament directament.

Quan aquest cas es produïx, quan no hi ha dos partits, sinó molts grupus, la forma d'intervenir el Parlament en la regulació dels canvis de Govern no pot

Sastreria : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24
i Capellans, 17.

:: ALTES NOVETATS ::

d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques

PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

ésser l'indirecta del torn pacífic, ni la indirecta, també, de les consultes de més o menys prohoms, més o menys singularitzats per la seva indisciplina, sinó la intervenció directa; i aquesta no més pot exercir-la introduint el règim de govern de grupus.

El govern de grupus resol totes les dificultats. Cubreix completament la responsabilitat del Rei, molt més encara que'l torn pacífic, perquè les Corts arriben al terme de la seva vida legal i per tant no pot presentar-se al Rei, més que rarament, el cas de disoldre-les, habitual en el règim del dos partits i el torn pacífic. Arribades les Corts al moment de la seva renovació, arribat el moment d'haver de determinar qui dirigirà les eleccions, que a Espanya val tant dir com qui tindrà majoria en les Corts noves, el Rei pot restar a cubert de la responsabilitat de donar aquest privilegi, perquè les Corts, mantenint en el poder uns homes en l'acte de cloure les sessions, assenyalen la voluntat de que aquests homes presideixen la renovació parlamentaria. Quan no més hi hà dos partits ben disciplinats, fiar a les Corts aquesta última designació, és igual que mantenir perpetuament en el poder un partit i excloure els altres; però en el sistema de grupus, aquest inconvenient resta considerablement atenuat, i per medi d'encertades combinacions i concentracions pot desaparèixer totalment.

Però, a més de resoldre els canvis de govern parlamentariament i sense deixar en descobert la monarquia, el sistema de govern de grupus dona grandíssimes ventatges per a convertir un parlamentarisme fals, artificios, com el de Espanya, en un veritable règim constitucional. Car amb els dos partits convencionals, més ben dit, amb les dues grans colles que usurpen el lloc de dos grans partits, es fa impossible la substitució, perquè els partits que's formen lluny dels organismes d'administració i de govern, no poden deixar de ésser partits d'oposició, enemics del règim ja que, com més sentit i orientació governamental manifestin quan s'intenti crear-los, més durament combatuts seràn, com a competidors, pels interessos creats dels dos sindicats de suplantació de l'opinió pública, que s'esforçaràn en exterminar-los o en exasperar-los o llençar-los a la inacció i a la protesta.

En canvi, el govern de grupus facilita aprofitar tots els moviments d'opinió, que fragmentaris o no, petits o grans, generals o locals, són l'única aigua de debó per a fer moure la turbina; els permet desenrotllar-se i créixer i enfortir-se; estimula i facilita la intervenció, en el govern de les minories i de les per-

sonalitats fortes que les creen; obra la porta a la renovació continuada d'ideal en el poder.

Certament, no estàn les Corts actuals encara en la situació de trituració indispensable per a establir el govern de grupus, condició primera de la eficàcia de la seva intervenció per a resoldre tots els problemes plantejats per l'actual conflicte constitucional. Però hi són a tocar. Els dos partits turnants, ni turnen ni són partits. El partit lliberal està desfet. El partit conservador, ferit de mort, s'aguanta dret encara pels prestigis de l'home eminent que'l presideix, però ja ni aquella externa disciplina de que en un moment d'amargor va parlar en Maura, té força per a dissimular més temps la divisió interna.

Acabar definitivament amb aquesta ficció dels dos partits, que són ja no més un nom; fer que apareguin els grupus que de fet els integren, en ple Parlament, davant de l'opinió, tal com són, cada un amb son capdill i amb son contingent de significació o d'orientació o d'ideal els que'n tinguin, cada un amb la responsabilitat de la seva direcció i de la seva actuació, és l'obra més patriòtica que avui poden dur a terme els directors de totes les forces parlamentaries governamentals o d'oposició, l'obra més patriòtica que poden avui acomplir els quefes més o menys reals d'aquest partit.

No més així salvarien aquesta crisi gravíssima, no més així redimirien els seus passats errors i contribuirien a l'esdeveniment d'un règim d'opinió veritable.

ENRIC PRAT DE LA RIBA

(De La Veu de Catalunya).

Mes sobre l'alegría

El qui llegís l'article anterior an aquest, potser es faria aquesta pregunta: però quina necessitat de fer ressaltar la falta d'alegría de la majoria de nostres diversions?—La necessitat que hi hà de fer notar a qualsevol qui's va aficionant a una cosa viciosa, del perill en què està de fer-se esclau d'aquesta; i no hi hà dubte que per qui's troba un xic buit d'esperit o be nerviós o be pres per una melangia o petit aburriment, és cosa fàcil que, per distreure's, s'aficioni als espectacles forts i dolorosos i arribi a viciar-se tant an aquesta distracció, a la lectura i a tota cosa emocionant-sensacional—que esdevingui un trist esclau i víctima d'aquest vici. La prova d'això està en quasi tota la nostra societat, i les terribles conseqüències, bastarà pensar i observar una mica per pressentir-les bastant, i qui tingui més talent d'obser-

vació i deductiu, així com millor coneixement del cor de l'home, podrà veure-les clarament amb tota la llur negrura i destrucció. Però no la considerem a la multitut per estudiar aquesta llastimosa falta de joia en l'esperit públic, que potser algú diria que és degut a l'estat tèrbol per la tristícia del nostre esperit que veiem les coses d'aital manera; que és degut a una causa subjectiva; a un tel de fosquetat i negrura interna, interposada entre la nostra ànima i les coses, que veiem totes nostres festes tant fosques d'alegría; que és degut a que nosaltres estem ensopits i aburrits a què arreu vejem aburriment, a que no sabem expansionar-nos a què en lloc vejem expansió. Observem solament les circumstancies d'aquests espectacles i diversions, les coses que'ls serveixen de base i la manera com es desenrotllen, així com el fi primer i últim del qui les organitza o explota. Analitzem el valor de eficàcia per a l'alegría d'aquestes coses que, com a més durables que el mogut estat psicològic de la multitut, són molt més aptes a ésser considerades i estudiades en llur essència.

Però cal primer saber quines són les condicions i després les causes per que en nosaltres hi hagi alegría.—Lo que és aquesta bé tots ho sabem, car tots l'hem fruïda poc o molt aquella santa pau que inonda tots els àmbits de la nostra ànima; però cal distingir que ella és cosa pura i santa i així, per posseir-la de veritat, cal tenir el cor pur i santificat per la més clara honradesa i nèt de tota cosa que enteli el més mínim la santa humana dignitat. Però l'alegría, ademés que és pau, vol serenitat i harmonia en nosaltres, millor dit, és el mateix efecte d'aquesta harmonia, i com aquesta presuposa plenitud, car ella no pot estar quan fins falten elements o aquests són incomplets, vet-aquí que hem de curar per aquesta plenitud, conservar i augmentar l'humana riquesa de tots els dons espirituals i corporals que tinguem, mentres aquests estiguin en harmonia entre tots ells mateixos—o sigui segons moral—i en harmonia amb els dels demés nostres germans—o sigui segons justícia;—i si podem fruir d'aquesta plenitud i riquesa, no hi hà dubte que la pau regnarà en nostre esperit.

Procurem, doncs, que res d'això ens falti, que no falti a ningú, que a ningú manqui el pa corporal i espiritual de cada dia, que ademés de la satisfacció ordenada de les necessitats del còs, s'ompli l'esperit,—s'ompli, com?—per medi de la veritat i de l'amor; que l'esperit es senti ple per un ideal i satisfetes ses ansies d'estimar per algún amor—que molts són els alts objectes i sers dignes de l'amor humanal—i que l'or-

dre, la regularitat, la santa llei, que és la norma i via per a assolir qualsevol fi, imperi en nosaltres i arreu produint humana harmonia.

I cal recordar ara per aixamplar la esfera lluminosa de la meua idea sobre la que vinc disertant, que la Bellesa, que l'Art, que la Veritat ensems, i tot allò que és Perfecció, són harmonia. I vet-aquí com per un senzill corolari trobem que totes aquestes altes coses—que també tant clarament es relacionen—són fonts, les més clares fonts externes sens dubte de la santa alegria, i com també—ademés d'estar comprovat i sabut per moltes raons en Fisiologia basades—que la Natura, on tanta bellesa hi ha, veritat i perfecció, deu ésser un mar d'alegria on sols falta banyar-nos-hi per sentir-la i vet-aquí perquè Déu, qui és totes aquestes belles perfeccions a l'infinnit de l'ideal arribades, que és l'Oceà immens i infinit de tota perfecció, deu ésser Ell també un infinit d'alegria inflexible.

Després de lo apuntat, caldrà armar-se per provar que les coses que serveixen de base a quasi tota diversió actual, i les circumstancies o sigui el lloc, aire, llum, manera, el grau d'ordre i respecte entre tothom, etc., etc., com elles es desenrotllen, i que el fi dels empresaris, no va pas tot això a produir lògicament alegria? Es necessari treure'n de lo esboçat la conseqüència i concloure que tanta aberració d'art, tanta aberració de bondat, tanta excitació de passions baixes, de dolor viciós, tanta aglomeració en locals foscos o pobrement il·luminats per una llum trista, incapaçs i que són una amenaça a la vida del públic en cas d'alarma solament i un lloc d'enmatzinament continu per a ell; que tanta música falsa i ploranera, tanta coloraina inarmònica, tanta algarabía i lletjura en el parlar de tothom, tant d'oripell cridaner i carregós i en mil doloroses i estranyes contorsions, que tot allò en fi que fereix nostres sentits i aturdeix nostra sensibilitat, no pot produir més que una viciosa excitació en l'organisme humà i un vel espès de estranya i punyenta tristesa en l'esperit? Si no cal saber que el inarmònic i antiestètic engendra el dolor, el dolor corrosiu, per saber el tràgic patir que respiren cançons, músiques, cartells, lluminaries, coloraines, postals, revistes, anuncis i altres elements de les nostres diversions! Si precisament el dolor, un dolor de tortura, rebuscat, antihumà i fals—si fos humà i verdader, no seria desordenador—sobreeixcit, en fi, és el tema, la base, el fi i el tot de nostres espectacles o bé quasi de tots ells!

ALBERT SANS

De la moralitat del cinema

Amb el títol «Schundfilmmoral», publica la important revista alemanya «Allgemeine Rundschau» de Munich, número del 3 Maig, un interessant article del Dr. Hüttermann que reproduïm en part mercès a la traducció que ha volgut fer-ne nostre bon amic Josep Quintana.

En la *Deutsche Tageszeitung*, (número 659 del 30, XII, 1912) llegeixo el següent: «El més baix egoïsme, qui va a la caça de l'or, festeja descaradament en el cinema son triomf sobre tota idealitat, moralitat i ordre.» Malauradament són aquestes paraules veritat, dura veritat. El pastor protestant Couradt ja constata en el núm. 6 de la *Allgemeine Rundschau* 51 adulteris, 19 escenes de seducció, 97 assassinats, 45 suicidis i 22 raptos en 250 pel·lícules; el públic se trobava en la companyia de 17 lladres, 25 fembres àvels, 33 ubriacs, etcètera. La cobdícia, la venjança, el crim, la gelosia, la ira, la infidelitat se uneixen com a feres per acorrallar l'home.» Del sovint que el quart manament hi és indignament trepitjat no'n parlem, mes si diré quelcom sobre *l'amor lliure i el suicidi en el cinema*.

L'obra de Mæterlinck, «Monna Vanna», a causa de son immoral contingut mogué en son temps molt soroll en la premsa alemanya. No obstant, se representen diàriament escenes molt més vives i suggestives que les d'aquesta obra davant de milions d'homes, sense que — salvant poques excepcions — un tal enverinament del poble sigui combatut amb l'energia que's mereix.

Noies que fugen amb son amant, són cosa corrent en el cinema. Per més claritat ve després el text: «Un any més tard» que senyala la vinguda d'un infant. No te d'acabar amb tota moral, aquesta continua propaganda de l'Amor lliure, considerada així com a cosa natural?

El cinema és modern, molt modern! Per això proclama el dret a la lliure maternitat.

—Descriu aquí l'autor el desenrotllament d'algunes pel·lícules de tesi en les quals la sugestió d'idees i precediments perversos no pot ésser més crua i agressiva.

Tant sovint com l'amor lliure's predica el suicidi. Una obrera abandonada pel seu amant, amb qui tenia «relacions», pateix fam, i en lloc d'usar ses forces encara sanes, es tira al riu, qui li crida: «Vina a mí, en mí trobaràs el repòs i la pau, lluny del torment de la

vida.» (Del text explicatiu d'una pel·lícula titulada «Homes de la vida») Perquè tant poètic? més, seriosament; això és recomanar el suicidi a la gent i dir que en semblant situació — i no poques obreres d'una gran ciutat s'hi troben — obtin pel terrible, per la propia aniquilació. Desenganyats que se suiciden, això pot llegir-se diàriament en els periòdics. Perquè no havia, doncs, el cinema de representar això més clarament, fer pública la tècnica del suicidi? I Couradt enumera 45 (!) suicidis en 250 pel·lícules! Tindriem molt que agrair als que's dediquessin a indagar si molts dels suicides havien sigut assidus concurrents als cinemes. Jo penso, junt amb altres, que de gran part dels suicidis, sobre tot dels de col·legials, n'és culpable el cinema. Per això prou! amb la continua glorificació del suicidi.

Com hauria d'ésser el cinema? Això ens ho diu — no un qualsevol — sinó el mateix Emperador, en un parlament sobre'l teatre — que pot fer-se extensiu el cinema—del 16 de Juny de 1898: «El teatre diu, té per tasca, al costat de l'escola i de la universitat, educar la generació que puja i preparar-la al treball per conquerir els més alts béns espirituals de nostra magnífica Patria. Així deu contribuir a la formació d'esperit i caràcter seu; i a la veneració de nostra moral. El teatre també és un altre arma meua.» Si, el cinema amb ses pel·lícules corruptores també és una arma, més per a la perdició de nostra magnífica Patria.

DR. HUTTERMANN

Acaba de sortir DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglès.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Es ven a les principals llibreries

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

Informació

Museum, revista d'art

Comença el tercer any aquesta publicació amb un fascicle dedicat tot sencer al pintor Ignaci Zuloaga. Mai alabarèu prou la forma de convertir cada número de la notable revista en una monografia. La col·lecció de «Museum», entera així, equivaldrà a una col·lecció de llibres de vulgarització artística d'aquestes que els grans editors estrangers escampen per tot el món com una benedicció.

L'autor de l'estudi sobre Zuloaga és Mr. Camil Manclair. Quaranta reproduccions il·lustren molts dels aspectes de l'obra del artista espanyol tant discutit, representant no sols la millor part de les seves pintures més conegudes, sinó altres que per ésser les més rescentment executades no són tant familiars. Barcelona on el famós pintor visqué i s' donà a conèixer, i que es pot vanar de ésser, segons tenim entès, la única ciutat d'Espanya on s'hagin exhibit en col·lecció els quadros den Zuloaga i la primera que n'ha adquirit pels seus Museus, els coneix i estima, i encara que d'un temps a aquesta part al esvaire-se l'enlluernament de les modernes escoles pictòric literàries castellanes, s'han refredat un poc els antics entusiasmes, malgrat la punta d'ironia pels trucs del ombrívol, el pintoresc, l'auster, i el picant, d'aquesta pintura *hidalgua*, de gran efecte al estranger, s'inclina el cap davant de la personalitat den Zuloaga, suscitador poderós de tota una escola i capdevanter d'un art documental, folk lorístic, regirador de les ben proveïdes arques de la casa pairal, que, sigui com sigui, imposa respecte envers la vella Espanya al mig de públics curiosos d'Europa.

Entre els magnífics gravats que la casa Thomas ha tirat per aquest interessant fascicle hem d'alabar els de «*La Merienda*», «*El Castillo de Cuéllar*», «*Merceditas*» el millor fragment de «*Los Vendimiadores*», «*La del abanico*», «*Las dos Amigas*» (una de les primeres obres, propietat del Ajuntament de Barcelona), la tricomia del quadro «*Mis primas*», i la esplèndida fotografia del conegut retrat de la actriu «*Paulette de la Harpe*».

El segon numero d'aquest any conté una materia força notable: un article den Enric

Romero de Torres sobre el pintor cordobès siscentista Valdés Leal, anomenat «*pintor dels morts*», per la seva complascència en la representació de testes de sants morts i màrtirs degollats, en el qual especial genre assolí veritable mestria. Ho proven les reproduccions de les pintures «*Cabeza de un mártir*», varis caps de Sant Joan i de Sant Pau, «*Cabeza de S. Dionisio*», «*Cabeza de Santa Ursula*», «*de Sta. Justa, patrona de Sevilla*», executats amb un realisme punyent.

Després hi ha un estudi sobre el pintor modern alemany Hans Looschen amb un curiós quadre gravat en colors: «*Descubrimientos en tumbas peruanas*», i uns dibuixos a ploma. Ve desseguida una crònica del saló de Tardor, (Paris, 1912,) firmat per Fernando Roches i il·lustrat amb bon nombre de quadres i escultures, entre les quals destaca una «*Composició Decorativa*» den Carles Guérin, «*Istiu*» del polanés Eug. Zak, que recorda el nostre Sunyer; un altre «*Estiu*» de Enric Lebasque. Per últim, la secció «*la Vida Artística*» ve documentada amb dos bustos de la exposició E. Casanovas, pintures de Colóm, i den A. de Cabanyes; a la crònica estrangera trobem la reproducció de dos Degas dels que tant s'ha parlat aquests dies amb motiu de la venda de la col·lecció Ronart.

Hem també rebut el tercer número de aquest any: el compona una notable i curiosa monografia sobre la *Mare de Deu de la Llet* en l'art. Es deguda al ben conegut i erudit escriptor valencià senyor Tramoyeres. Va il·lustrat amb gran nombre de reproduccions de les pintures i escultures que representen aquell tema religiós popular des de el fresc del Cementiri de Priscila a Roma on hi hà la més antiga imatge de la Verge que es coneix, fins a la bella taula de la Escola primitiva castellana del Museu del Prado de Madrid, passant pels mestres de Flandes i d'Italia. També es parla dels temes profans i pagans que tenen analogia amb aquell cristià assumpte, com *La Caritat romana*, *L'origen de la Via Lactia*, que inspiraren conegudes composicions dels mestres del Renaixement, i les deeses-mares de l'antiguitat clàssica.

El Curs i el Congrés de Budapest

Els nostres llegidors trobaren a dins del número passat un prospecte il·lustrat que conté el Programa del VIII Curs interna-

cional d'Expansió Comercial que tindrà lloc a la capital d'Hongria, del 11 al 30 d'Agost vinent, i el repertori de temes del X.º Congrés Internacional d'ensenyança comercial que es celebrarà a continuació d'aquell des del dia 31 Agost fins al 5 de Setembre.

No cal ponderar a nostres amics que s'interessin per la cultura comercial de nostra terra, la importància d'ambdòs esdeveniments. Voldríem que la representació espanyola, i sobre tot la catalana, tant al Curs com al Congrés hi fos ben nodrida. Tenim entès que hi aniran delegats de la Cambra de Comerç i de les Escoles Mercantils Catalanes, així com també de la Escola Superior Oficial de Comerç, però seria molt convenient i altament profitós que aquells qui es troben amb medis de realitzar tant agradosa com utilíssima excursió no deixessin passar una ocasió com aquesta de treure singular fruit d'un viatge d'estiu.

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veleu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu
Agent general a Espanya J. ROVIRA
Cortes, 619.-BARCELONA.- (vora del Paseig de Gracia).

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central; Pelayo, 44, telèf. 1,113 • Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. — NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

AIGUES MINERALS NATURALS
de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * **LÁMPARAS**

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de
12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP.
Els mes ràpits i els mes
econòmics de essència i
neumàtics.

Chassis per omnibus i
camions, 15/20 y 30/40 HP.
Pera transport de passatgers,
servei de col·legis i
d'hotels i ambulancies sa-
nitaries.

Per transports de 1 1/2,
i de 3 tonelades i servei de
correus.

Grupes marins, de 6, 15
i 30 HP.

Per canots de recreu,
transports de passatgers,
serveis de pràctics de ports
salvament de nàufregs i au-
xiliars de barco de pesca.

Obra nova

(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents

La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 cèntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA **MINERO : MEDICINAL**
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, zigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —
Administración: Calle Cortes, 643 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinát - Llorach**